

TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH VỀ CON NGƯỜI MỚI PHÁT TRIỂN TOÀN DIỆN VỚI VIỆC XÂY DỰNG VÀ PHÁT TRIỂN CON NGƯỜI VIỆT NAM HIỆN NAY

NGUYỄN NGỌC KHÁ*

TÓM TẮT

Tư tưởng Hồ Chí Minh về con người mới phát triển toàn diện là những chỉ dẫn tuyệt vời mà ngày nay chúng ta còn phải tiếp tục đào sâu, nghiên cứu kỹ. Tư tưởng đó đã trở thành quan điểm nhất quán xuyên suốt mọi thời kỳ cách mạng do Đảng lãnh đạo. Vận dụng đúng đắn tư tưởng của Người trong công cuộc đổi mới hiện nay sẽ đảm bảo thành công cho quá trình xây dựng và phát triển con người Việt Nam, đáp ứng yêu cầu phát triển bền vững đất nước.

Từ khóa: tư tưởng Hồ Chí Minh, con người, phát triển toàn diện, phát triển bền vững.

ABSTRACT

Ho Chi Minh Ideology of new fully and comprehensively developed people regarding the development of new Vietnamese people nowadays

Ho Chi Minh ideology of new fully and comprehensively developed people is a wonderful guidance that we need to keep exploring and researching. The ideology has become the consistent viewpoint through all revolutionary periods under the leadership of the party. Appropriately applying the ideology in our current renovation process will ensure the success of the development of Vietnamese people, meeting the demand of stable development for our country.

Keywords: Ho Chi Minh ideology, people, fully and comprehensively developed, stable development.

1. Đặt vấn đề

Chủ tịch Hồ Chí Minh – người sáng lập, giáo dục và rèn luyện Đảng ta, đã để lại cho Đảng và nhân dân những di sản tư tưởng to lớn. Một trong những di sản quý báu đó là tư tưởng về con người và giải phóng con người. Bảy mươi năm qua, tư tưởng Hồ Chí Minh vẫn luôn soi sáng sự nghiệp cách mạng của nhân dân Việt Nam trong cuộc đấu tranh chống kẻ thù xâm lược trước đây, cũng như xóa bỏ nghèo nàn, lạc hậu và xây dựng cuộc

sống ấm no, hạnh phúc ngày nay.

Đặc biệt, để hưởng ứng và thực hiện Cuộc vận động “Học tập và làm theo tư tưởng, tấm gương đạo đức và phong cách Hồ Chí Minh” thì việc nghiên cứu và vận dụng tư tưởng của Người ngày càng trở nên quan trọng và bức thiết.

2. Nội dung cơ bản của tư tưởng Hồ Chí Minh về xây dựng con người mới phát triển toàn diện

Tư tưởng Hồ Chí Minh về con người nói chung hết sức phong phú và

* TS, Trường Đại học Sư phạm TPHCM; Email: khann@hcmup.edu.vn

sâu sắc, nhưng liên quan đến tư tưởng Hồ Chí Minh về xây dựng con người mới phát triển toàn diện thì bao gồm hai vấn đề lớn: *Một là*, nội dung con người mới phát triển toàn diện; và *hai là*, phương thức xây dựng con người mới phát triển toàn diện.

2.1. Tư tưởng Hồ Chí Minh về nội dung con người mới phát triển toàn diện

Mục đích cao cả của Chủ tịch Hồ Chí Minh – mục đích mà Người nguyện suốt đời phấn đấu là mong cho dân tộc Việt Nam, cho nhân dân Việt Nam “ai cũng có cơm ăn, áo mặc, ai cũng được học hành”. Vì thế, suốt cuộc đời mình, Chủ tịch Hồ Chí Minh chỉ mong muốn xây dựng một xã hội mới về chất – xã hội xã hội chủ nghĩa, ở đó mọi người đều được phát triển toàn diện về đức, trí, thể, mỹ..., đều có cuộc sống ấm no, tự do, hạnh phúc.

Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn coi các vấn đề về con người, về giải phóng con người và về sự nghiệp trồng người là mục tiêu, là trách nhiệm về vang, cao cả nhất trong suốt cuộc đời hoạt động cách mạng của mình. Vì lẽ đó, để xây dựng thành công chủ nghĩa xã hội, theo Người, trước hết phải tích cực, chủ động xây dựng con người mới phát triển toàn diện.

Chủ tịch Hồ Chí Minh khẳng định mục tiêu của cuộc cách mạng xã hội chủ nghĩa là con người phát triển toàn diện, con người được giải phóng khỏi mọi sự áp bức bóc lột, con người có một cuộc sống ấm no, tự do, hạnh phúc, vì vậy “muốn có chủ nghĩa xã hội thì trước hết phải xây dựng những con người xã hội

chủ nghĩa” [9, tr.310]. Người coi việc xây dựng con người xã hội chủ nghĩa là một nhiệm vụ chiến lược lâu dài, gian khổ, đầy chông gai nhưng cũng hết sức vẻ vang và tự hào. Người nói: “Vì lợi ích mười năm thì phải trồng cây, vì lợi ích trăm năm thì phải trồng người. Chúng ta phải đào tạo ra những công dân tốt và cán bộ tốt cho nước nhà” [8, tr.222].

Con người mới phát triển toàn diện, theo Chủ tịch Hồ Chí Minh, *trước hết*, là con người có lí tưởng sống cao đẹp, sống vì mọi người và có tinh thần đấu tranh vì sự nghiệp giải phóng con người và xã hội loài người, đó là con người “hồng thắm”; *thứ hai*, là con người có đạo đức trung thực, thẳng thắn, liêm khiết, khiêm tốn, dũng cảm, đó là con người “có đức”. Để những con người “hồng thắm” và “có đức” này mang lại lợi ích cho mình và cho xã hội thì cần phải có sự hiểu biết, năng lực chuyên môn và thể hiện ở hành động, hiệu quả trong lao động cần cù sáng tạo, đó là con người “chuyên sâu” và “có tài”. Theo Người, “hồng thắm” và “chuyên sâu”, “có đức” và “có tài” phải được kết hợp chặt chẽ với nhau, quan hệ mật thiết với nhau. Người chỉ rõ: “Có tài phải có đức, có tài không có đức, tham ô hủ hóa có hại cho nhà nước. Có đức không có tài, như ông Bụt ngồi trong chùa, không giúp ích gì được ai” [7, tr.184].

Ngược lại, “có tài” mà không “có đức”, có “chuyên sâu” mà không “hồng thắm” thì như anh làm kinh tế giỏi, nhưng lại hay tham ô, thụt két, chỉ có lợi riêng cho anh ta, chẳng những không có ích gì cho xã hội, mà còn ảnh hưởng tiêu

cực đến đời sống xã hội.

Như vậy, giữa “đức” với “tài”, “hồng” với “chuyên” trong tư tưởng Hồ Chí Minh phải gắn bó, kết hợp chặt chẽ nhau, bổ trợ nhau, hòa quyện với nhau, là cơ sở, điều kiện, tiền đề của nhau, thúc đẩy lẫn nhau, làm nên sự hoàn thiện trong nhân cách con người. Người nêu luận điểm nổi tiếng: “Có tài mà không có đức là người vô dụng; có đức mà không có tài thì làm việc gì cũng khó” [7, tr.184]. Những con người hồng thắm, chuyên sâu, có đức, có tài, đó là những con người biết kết hợp hài hòa lợi ích cá nhân và lợi ích xã hội. Những con người như vậy không phải tự nhiên có, mà là sản phẩm của một quá trình giáo dục, đào tạo và rèn luyện lâu dài, công phu.

Đối với người cán bộ, đảng viên mà Chủ tịch Hồ Chí Minh chú trọng xây dựng càng phải là con người phát triển toàn diện, là người “có đức” và “có tài”, “hồng thắm” và “chuyên sâu”.

“Đức” của người cán bộ, đảng viên là đạo đức cách mạng. Người coi đạo đức cách mạng là “nền tảng”, là “cái gốc” của người cán bộ, đảng viên, giúp họ vượt qua mọi khó khăn, gian khổ, hi sinh để hoàn thành tốt nhiệm vụ mà Đảng và nhân dân giao phó. Đạo đức cách mạng tạo nên uy tín của cán bộ, đảng viên. Đó là cơ sở để giáo dục, thuyết phục và lãnh đạo quần chúng nhân dân, là tấm gương sáng cho mọi người noi theo. Người nói: “Cây phải có gốc, không có gốc thì cây héo. Người cách mạng phải có đạo đức, không có đạo đức thì dù tài giỏi mấy cũng không lãnh đạo được nhân dân” [5, tr.252-253].

“Tài” của người cán bộ, đảng viên là năng lực, trình độ để hoàn thành nhiệm vụ một cách tốt nhất, có hiệu quả nhất. Chủ tịch Hồ Chí Minh khẳng định: “Phải có chính trị trước rồi có chuyên môn; chính trị là đức, chuyên môn là tài” [8, tr.492]. “Tài” của người cán bộ, đảng viên còn là khả năng hoạt động thực tiễn, kĩ năng và hiệu quả thực hành các công việc được giao. Dù hoạt động trên bất kì lĩnh vực nào thì người có “tài” phải là người có sự hiểu biết thấu đáo và thực hành thành thạo các công việc mà mình đảm nhiệm. Người chỉ rõ: “Ngày nay, Đảng yêu cầu cán bộ và đảng viên chẳng những thành thạo về chính trị mà còn phải giỏi về chuyên môn, không thể lãnh đạo chung chung” [9, tr.313]. “Tài” của người cán bộ, đảng viên phải được nhìn nhận, đánh giá theo từng loại công việc và vì thế phải tìm chọn cán bộ có tài và bố trí phù hợp với yêu cầu sử dụng của từng nhiệm vụ. Người căn dặn: “Không có ai cái gì cũng tốt, cái gì cũng hay. Vì vậy, chúng ta phải khéo dùng người, sửa chữa những khuyết điểm cho họ, giúp đỡ ưu điểm của họ. Thường chúng ta không biết tùy tài mà dùng người” [5, tr.274].

Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn coi đạo đức cách mạng là tiêu chí hàng đầu, là “gốc” của người cán bộ cách mạng. Nâng cao đạo đức cũng có nghĩa là củng cố vững chắc hơn cơ sở định hướng cho sự phát triển tài năng của người cán bộ, vì lợi ích chung của Đảng, của giai cấp và của dân tộc. Đạo đức của người cán bộ, đảng viên được nâng cao thì càng tăng thêm động lực tinh thần thúc họ vượt lên mọi khó khăn thử thách để phát huy

tài năng, trí tuệ và các phẩm chất khác nhằm hoàn thành thắng lợi các nhiệm vụ của cách mạng.

Chủ tịch Hồ Chí Minh là biểu trưng cho một trình độ cao về đạo đức và trí tuệ Việt Nam. Trong tư tưởng về con người mới phát triển toàn diện, Hồ Chí Minh đã tiếp thu, phát triển các giá trị tư tưởng truyền thống dân tộc, tiếp biến những giá trị tinh hoa tư tưởng nhân loại, xác lập những chuẩn mực mới trong quan niệm về con người phát triển toàn diện. Chính điều đó đã tạo nên sắc thái mới cho các giá trị văn hóa của thời đại mang tên Người – thời đại Hồ Chí Minh.

2.2. Tư tưởng Hồ Chí Minh về phương thức xây dựng con người mới phát triển toàn diện

Để xây dựng con người mới phát triển toàn diện thì cần phải sử dụng đồng bộ nhiều biện pháp, phù hợp với từng giai đoạn lịch sử nhất định. Tựu trung lại, trong sự nghiệp cao cả ấy có thể khái quát thành những biện pháp cụ thể chủ yếu sau đây:

(i) Xây dựng con người mới phát triển toàn diện phải mang tính chủ động, tích cực

Hồ Chí Minh cho rằng, cán bộ, đảng viên có vai trò rất lớn trong sự nghiệp cách mạng xã hội chủ nghĩa. Muốn cải tạo mình, không tự nâng cao mình thì không thể được. Đảng phải quan tâm bồi dưỡng con người mới xã hội chủ nghĩa trong công nhân, nông dân và các tầng lớp nhân dân lao động, vì chủ nghĩa xã hội chỉ có thể xây dựng được với sự giác ngộ đầy đủ và lao động sáng tạo của hàng chục triệu người.

Muốn có những con người như vậy xuất hiện trong công nhân, nông dân, trí thức và các tầng lớp xã hội khác, theo Hồ Chí Minh, cần phải chủ động xây dựng nó. Người viết: “Ta xây dựng con người cũng phải có ý định rõ ràng như nhà kiến trúc. Định xây dựng ngôi nhà như thế nào rồi mới dùng gạch, vữa, vôi, cát, tre, gỗ... mà xây nên” [10, tr.55]. Chủ tịch Hồ Chí Minh chỉ rõ, trong hàng ngàn năm dưới ách áp bức bóc lột của chế độ phong kiến và hơn 80 năm bị chế độ thực dân cai trị, trình độ dân trí kém phát triển, tính tích cực xã hội của nhân dân còn thấp kém. Do vậy, nhiệm vụ quan trọng được đặt ra cho cả dân tộc là cần tích cực chủ động cải tạo lại những con người hầu như sống trong các tập tục cổ xưa, nâng họ lên thành những chủ nhân chân chính của xã hội mới. Bằng hệ thống biện pháp bồi dưỡng những con người mới, đáp ứng sự nghiệp lớn lao của cách mạng, Đảng ta và Chủ tịch Hồ Chí Minh đã quan tâm sâu sắc đến sự nghiệp giáo dục, nâng cao dân trí, để góp phần thúc đẩy sự phát triển của nước nhà.

(ii) Phát triển giáo dục để xây dựng con người mới phát triển toàn diện

Trí thức là sức mạnh của mỗi con người và của cả dân tộc, vì vậy muốn tạo nên sức mạnh ấy thì phải thông qua giáo dục. Xuất phát từ tinh thần hiếu học của dân tộc và từ yêu cầu mới của cách mạng, Chủ tịch Hồ Chí Minh khẳng định vấn đề phát triển giáo dục, nâng cao dân trí vừa là vấn đề thời sự, vừa là vấn đề lâu dài của tiến trình xây dựng và phát triển con người Việt Nam mới. Vì lẽ ấy, phát triển giáo dục, nâng cao dân trí là

một bộ phận quan trọng hợp thành chiến lược xây dựng con người Việt Nam mới trong tư tưởng Hồ Chí Minh.

Coi giáo dục có vai trò to lớn trong việc hình thành lí tưởng, củng cố lòng yêu nước, phát triển nhân cách, đồng thời, coi con người là sức sống của dân tộc, trí tuệ là sức mạnh nội sinh của con người, ngày 03-9-1945, ngay sau Lễ tuyên bố độc lập một ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã khẳng định nhiệm vụ giáo dục và giáo dục lại nhân dân là một công việc cấp bách nhất sau khi giành được chính quyền từ tay bọn thực dân và phát xít xâm lược. Người viết: “Chúng ta có một nhiệm vụ cấp bách là giáo dục lại nhân dân chúng ta. Chúng ta phải làm cho dân tộc chúng ta trở thành một dân tộc dũng cảm, yêu nước, một dân tộc xứng đáng với nước Việt Nam độc lập” [4, tr.8].

Nhấn mạnh tầm quan trọng đặc biệt của giáo dục trong việc xây dựng con người mới xã hội chủ nghĩa, Hồ Chí Minh khẳng định: “Giáo dục là sự nghiệp của quần chúng. Cần phải phát huy đầy đủ dân chủ xã hội chủ nghĩa, xây dựng quan hệ thật tốt, đoàn kết thật chặt chẽ giữa thầy và thầy, giữa thầy và trò, giữa học trò với nhau, giữa cán bộ các cấp, giữa nhà trường và nhân dân để hoàn thành thắng lợi nhiệm vụ đó.

Giáo dục nhằm đào tạo những người kế tục sự nghiệp cách mạng to lớn của Đảng và nhân dân ta, do đó các ngành, các cấp đảng và chính quyền phải thật sự quan tâm hơn nữa đến sự nghiệp này, phải chăm sóc nhà trường về mọi mặt, đẩy sự nghiệp giáo dục của ta lên

những bước phát triển mới” [10, tr.403-404].

Chủ tịch Hồ Chí Minh coi việc đào tạo, bồi dưỡng những con người thuộc thế hệ trẻ, thanh niên, thiếu niên, nhi đồng là vấn đề có ý nghĩa chiến lược to lớn và lâu dài. Người viết: “Muốn xây dựng chủ nghĩa xã hội thì nhất định phải có học thức. Cần phải học văn hóa, chính trị, kỹ thuật. Cần phải học lí luận Mác – Lê-nin kết hợp với đấu tranh và công tác hàng ngày. Cần phải học kinh nghiệm tốt của các đoàn thanh niên bạn. Học đi đôi với hành. Lê-nin nói: ‘Không học thì không thể trở thành người cộng sản’” [9, tr.305-306].

Chủ tịch Hồ Chí Minh coi thiếu niên, nhi đồng là người chủ tương lai của đất nước, vì vậy, chăm sóc và giáo dục tốt các cháu là nhiệm vụ của toàn Đảng, toàn dân. Công tác đó phải thực hiện kiên trì, bền bỉ.

Người luôn nhắc nhở mọi người là phải học, học nữa, học mãi. Nhưng học để làm gì? Người khẳng định: “Học để làm việc, làm người, làm cán bộ. Học để phụng sự đoàn thể, giai cấp và nhân dân, Tổ quốc và nhân loại” [5, tr.684].

(iii) Phát triển các phong trào thi đua yêu nước để xây dựng con người mới phát triển toàn diện

Chủ tịch Hồ Chí Minh mong muốn làm cho cả dân tộc Việt Nam là một rừng hoa, phải xây dựng mỗi tập thể là một vườn hoa đẹp, mỗi con người là một bông hoa đẹp để cho rừng hoa dân tộc ngày càng đẹp. Muốn làm được điều đó, theo Người, phải thông qua phong trào thi đua yêu nước, lao động sản xuất,

chiến đấu công tác để tạo nên ngày càng nhiều chiến sĩ thi đua, những anh hùng, dũng sĩ. Họ là những con người mới, những người luôn luôn cố gắng thực hành cần, kiệm, liêm, chính: là những người tôi của nhân dân, con hiếu của Tổ quốc [6, tr.475].

Trong vấn đề xây dựng con người mới, Chủ tịch Hồ Chí Minh không chỉ thấy mặt tốt, mà còn thấy cả mặt hạn chế của con người. Cho nên theo Người, vừa cần phải nêu cái tốt để phát huy, vừa phải chỉ ra cái hạn chế để ngăn ngừa và sửa chữa.

Trong việc dùng người, Hồ Chí Minh thường nhắc nhở cán bộ lãnh đạo là cần phải hiểu biết con người, biết được sở trường và sở đoản của mỗi người để bố trí họ vào những công việc phù hợp, phát huy được sở trường của họ làm lợi cho công việc, mà bản thân họ cũng phấn khởi, tự tin và tích cực hơn.

(iv) Chống chủ nghĩa cá nhân; chống tham ô, lãng phí, quan liêu

Suốt cuộc đời của mình, Chủ tịch Hồ Chí Minh thương yêu, quý trọng con người, thương yêu, quý trọng nhân dân, đem hết sức mình phục vụ lợi ích của nhân dân. Việc gì có lợi cho nhân dân dù nhỏ cũng làm, trái lại, những gì có hại cho nhân dân dù nhỏ cũng tránh, không làm. Người luôn thực hành cần, kiệm, liêm, chính, chí công vô tư và động viên, cổ vũ mọi người thực hiện những đức tính tốt đẹp đó, nhất là cán bộ, đảng viên cần phải gương mẫu để quần chúng noi theo. Người đề cao chủ nghĩa tập thể, chống chủ nghĩa cá nhân, coi chủ nghĩa cá nhân là nguồn gốc đẻ ra trăm thứ

bệnh, là trở ngại cho công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội.

Theo Người, tham ô, lãng phí, quan liêu là những căn bệnh có nguồn gốc từ chủ nghĩa cá nhân. Nó là kẻ thù của nhân dân, là thứ giặc ở trong lòng, là kẻ thù nguy hiểm, vì nó không mang gươm, mang súng, mà nó nằm ngay trong các tổ chức của ta. Do đó, Chủ tịch Hồ Chí Minh nhấn mạnh: “Chống tham ô, lãng phí và bệnh quan liêu cũng quan trọng và cần kíp như việc đánh giặc trên mặt trận. Đây là mặt trận tư tưởng và chính trị. Cũng như ở các mặt trận khác, muốn thắng ở mặt trận này, ắt phải chuẩn bị kế hoạch tổ chức, ắt phải có lãnh đạo và trung kiên” [6, tr.490]. Người chỉ rõ “chống tham ô, lãng phí, quan liêu là cách mạng. Cách mạng là tiêu diệt những cái gì xấu, xây dựng những cái gì tốt” [6, tr.493]. Đồng thời, Người cũng khẳng định: “Chống tham ô, lãng phí, quan liêu là dân chủ. Dân chủ là dựa vào lực lượng quần chúng, đi đúng đường lối quần chúng. Cho nên phong trào chống tham ô, lãng phí, quan liêu ắt phải dựa vào lực lượng quần chúng thì mới thành công” [6, tr.494-495].

3. Vận dụng tư tưởng Hồ Chí Minh về con người mới phát triển toàn diện trong quá trình xây dựng và phát triển con người Việt Nam đáp ứng yêu cầu phát triển bền vững đất nước

Tư tưởng Hồ Chí Minh về con người nói chung, về xây dựng con người mới phát triển toàn diện nói riêng là cơ sở khoa học cho đường lối, quan điểm của Đảng Cộng sản Việt Nam trong quá trình xây dựng và phát triển con người Việt

Nam đáp ứng yêu cầu phát triển bền vững đất nước.

Trên cơ sở tư tưởng Hồ Chí Minh làm nền tảng, để đẩy mạnh sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước, cần phải thực sự coi con người vừa là mục tiêu, vừa là động lực thúc đẩy sự phát triển xã hội; cần phải chú trọng phát triển con người Việt Nam một cách toàn diện, cần phải nâng cao dân trí, phát triển nguồn nhân lực, đào tạo và bồi dưỡng nhân tài, phát triển nhân cách con người Việt Nam vừa “hồng thắm” vừa “chuyên sâu”. Không phải ngẫu nhiên, Hội nghị lần thứ năm Ban chấp hành Trung ương Đảng khóa VIII đã khẳng định: “Xây dựng con người Việt Nam trong giai đoạn cách mạng mới với những đức tính sau:

- Có tinh thần yêu nước, tự cường dân tộc, phấn đấu vì độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội, có chí vươn lên đưa đất nước thoát khỏi nghèo nàn lạc hậu, đoàn kết với nhân dân thế giới trong sự nghiệp đấu tranh vì hòa bình, độc lập dân tộc, dân chủ và tiến bộ xã hội.

- Có ý thức tập thể, đoàn kết, phấn đấu vì lợi ích chung.

- Có lối sống lành mạnh, nếp sống văn minh, cần kiệm, trung thực, nhân nghĩa, tôn trọng kỉ cương phép nước, quy ước của cộng đồng; có ý thức bảo vệ và cải thiện môi trường sinh thái.

- Lao động chăm chỉ với lương tâm nghề nghiệp, có kĩ thuật, sáng tạo, năng suất cao vì lợi ích của bản thân, gia đình, tập thể và xã hội.

- Thường xuyên học tập, nâng cao hiểu biết, trình độ chuyên môn, trình độ

thâm mĩ và thể lực” [1, tr.58-59].

Trong *Cương lĩnh xây dựng đất nước trong thời kì quá độ lên chủ nghĩa xã hội (bổ sung, phát triển năm 2011)*, Đảng ta khẳng định: “Con người là trung tâm của chiến lược phát triển, đồng thời là chủ thể phát triển. Tôn trọng và bảo vệ quyền con người, gắn quyền con người với quyền và lợi ích của dân tộc, đất nước và quyền làm chủ của nhân dân. Kết hợp và phát huy đầy đủ vai trò của xã hội, gia đình, nhà trường, từng tập thể lao động, các đoàn thể và cộng đồng dân cư trong việc chăm lo xây dựng con người Việt Nam giàu lòng yêu nước, có ý thức làm chủ, trách nhiệm công dân; có tri thức, sức khỏe, lao động giỏi; sống có văn hóa, nghĩa tình; có tinh thần quốc tế chân chính” [2, tr. 76-77].

Đặc biệt, Hội nghị lần thứ chín Ban chấp hành Trung ương Đảng khóa XI đã khẳng định, cần phải xây dựng và phát triển nền văn hóa và con người Việt Nam đáp ứng yêu cầu phát triển bền vững đất nước. Trong đó, Đảng ta chủ trương “chăm lo xây dựng con người có nhân cách, lối sống tốt đẹp, với các đặc tính cơ bản: yêu nước, nhân ái, nghĩa tình, trung thực, đoàn kết, cần cù, sáng tạo” [3, tr.48-49] và khẳng định: “Chăm lo xây dựng con người Việt Nam phát triển toàn diện, trọng tâm là bồi dưỡng tinh thần yêu nước, lòng tự hào dân tộc, đạo đức, lối sống và nhân cách. Tạo chuyển biến mạnh mẽ về nhận thức, ý thức tôn trọng pháp luật, mọi người Việt Nam đều hiểu biết sâu sắc, tự hào, tôn vinh lịch sử, văn hóa dân tộc” [3, tr.49].

Con người mới phát triển toàn diện

đảm bảo mục tiêu phát triển bền vững là “con người có thể giới quan khoa học, hướng tới chân - thiện - mỹ” [3, tr.49], có “lối sống “Mỗi người vì mọi người, mọi người vì mỗi người”; hình thành lối sống có ý thức tự trọng, tự chủ, sống và làm việc theo Hiến pháp và pháp luật, bảo vệ môi trường; kết hợp hài hòa tính tích cực cá nhân và tính tích cực xã hội; đề cao trách nhiệm cá nhân đối với bản thân, gia đình và xã hội” [3, tr. 50].

Muốn thực hiện được điều đó, Đảng ta nêu lên những nhiệm vụ chủ yếu, đó là: “Gắn xây dựng, rèn luyện đạo đức với thực hiện quyền con người, quyền và nghĩa vụ cơ bản của công dân. Nâng cao trí lực, bồi dưỡng tri thức cho con người Việt Nam đáp ứng yêu cầu của nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế, của kinh tế tri thức và xã hội học tập...”

Tăng cường giáo dục nghệ thuật, nâng cao năng lực cảm thụ thẩm mỹ cho nhân dân, đặc biệt là thanh niên, thiếu niên. Phát huy vai trò của văn học - nghệ thuật trong việc bồi dưỡng tâm hồn, tình cảm của con người. Bảo đảm quyền hưởng thụ và sáng tạo văn hóa của mỗi người dân và của cộng đồng.

Nâng cao thể lực, tầm vóc con người Việt Nam, gắn giáo dục thể chất với giáo dục tri thức, đạo đức, kỹ năng sống, đáp ứng yêu cầu xây dựng và bảo vệ Tổ quốc.

Đấu tranh phê phán, đẩy lùi cái xấu, cái ác, thấp hèn, lạc hậu; chống các quan điểm, hành vi sai trái, tiêu cực ảnh hưởng

xấu đến xây dựng nền văn hóa, làm tha hóa con người. Có giải pháp khắc phục những mặt hạn chế của con người Việt Nam” [3, tr.49-51].

Do vậy, cần phải phát triển văn hóa, giáo dục – đào tạo, khoa học – công nghệ; hướng các lĩnh vực ấy vào việc phát triển con người Việt Nam đáp ứng yêu cầu phát triển bền vững, đồng thời cần phải đổi mới cơ chế, chính sách sử dụng nguồn nhân lực một cách hợp lý nhất, nhằm đạt hiệu quả cao nhất trong quá trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước.

4. Kết luận

Chủ tịch Hồ Chí Minh đã kết hợp nhuần nhuyễn, sáng tạo chủ nghĩa nhân đạo cộng sản chủ nghĩa với chủ nghĩa nhân đạo truyền thống của dân tộc Việt Nam, với đạo lí làm người của người Việt Nam trong vấn đề xây dựng con người mới phát triển toàn diện. Tư tưởng ấy của Người là cảm nang và có ý nghĩa to lớn trong quá trình xây dựng con người Việt Nam đáp ứng yêu cầu phát triển bền vững đất nước. Con người Việt Nam là trung tâm trong chiến lược phát triển toàn diện, là động lực của công cuộc xây dựng xã hội mới với mục tiêu “dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh”. Trong sự nghiệp đổi mới hiện nay, tư tưởng đó của Người tiếp tục được Đảng ta quán triệt, vận dụng, phát triển và đặc biệt có ý nghĩa thiết thực trong việc tiếp tục đẩy mạnh “Học tập và làm theo tư tưởng, tấm gương đạo đức và phong cách Hồ Chí Minh”.

(Xem tiếp trang 128)

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Đảng Cộng sản Việt Nam (1998), *Văn kiện Hội nghị lần thứ năm Ban chấp hành Trung ương khóa VIII*, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
2. Đảng Cộng sản Việt Nam (2011), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XI*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
3. Đảng Cộng sản Việt Nam (2014), *Văn kiện Hội nghị lần thứ chín Ban chấp hành Trung ương khóa XI*, Văn phòng Trung ương Đảng, Hà Nội.
4. Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, tập 4, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 1996.
5. Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, tập 5, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 1996.
6. Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, tập 6, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 1996.
7. Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, tập 8, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 1996.
8. Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, tập 9, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 1996.
9. Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, tập 10, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 1996.
10. Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, tập 12, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 1996.

(Ngày Tòa soạn nhận được bài: 15-3-2015; ngày phản biện đánh giá: 10-4-2015;
ngày chấp nhận đăng: 15-4-2015)